

молодший школяр з достатнім розумінням сприймає інформацію про норми поведінки і культуру мовлення. Тому навчання етикету носіїв виучуваної мови, на що вчителів орієнтує і нова Програма, має для учнів молодшого шкільного віку не тільки пізнавально–комунікативне, але й велике виховне значення.

Значні відмінності спостерігаємо між підлітками дітьми. Діти внутрішньо схильні до міжкультурної комунікації. Психологічно вони готові виступати посередниками в руйнуванні культурних бар'єрів. З огляду на цей фактор впливає двоєдине завдання навчання іноземної мови в початкових класах: формувати культурну толерантність учнів і створювати адекватні умови для набуття ними певного рівня міжкультурної іншомовної компетенції.

Література

1. Выготский Л. С. Педагогическая психология / Л. С. Выготский. – М.: Педагогика Пресс, 1999. – С.122.
2. Гербач Є. М. Театральний проект в навчанні іноземної мови на початковому етапі / Є. М. Гербач // Іноземні мови в школі. – 2006. - №4. – С.51-54.
3. Пассов Є. І. Урок іноземної мови в школі / Є. І. Пассов. – М.: Просвещение, 1998. – С.40-56.
4. Роман С. В. Виховний потенціал предмета «Англійська мова» у початковій школі / С. В. Роман. – К.: Ленвіт, 2005. – С.58.
5. Роман С. В. Методика навчання англійської мови у початковій школі / С. В. Роман. – К.: Ленвіт, 2005. – С.105-116.
6. Склярєнко Н. К. Сучасні вимоги до вправ для формування мовленнєвих навичок і вмінь / Н. К. Склярєнко // Іноземні мови. – 1999. - №3. – С.326.

Котенко Г.М.

Психолого-педагогічні умови впровадження допрофільної та профільної освіти в загальноосвітніх навчальних закладах

Для того щоб готувати людину до інноваційного способу життя, треба модернізувати сучасну модель школи, змінити спрямованість навчального процесу від загальних питань навчання до професійної підготовки молоді людини до майбутньої спеціальності (професії). **Актуальність** такого навчання зумовлена потребами сьогодення — посиленням ключової місії школи у професійному самовизначенні старшокласників, створенням умов

для розвитку творчої особистості, здатної ефективно працювати та навчатися упродовж усього життя.

Поряд із практичним становленням та реалізацією профільного навчання вітчизняними та зарубіжними дидактами, психологами, педагогами активно розроблялися теоретичні основи організації та функціонування профільного навчання. Учені розглядають концептуальні положення профілізації в різних її аспектах; концептуальні засади особистісно - орієнтованого профільного навчання в загальноосвітній школі (А. Алексюк, А. Бойко, С. Гончаренко, І. Лернер, О. Савченко, та ін); сутність і особливості організації профільного навчання (Т. Захарова, П. Лернер, Л. Липова, І. Лікарчук, В. Огнев'юк, Ю. Пархомень, Л. Покроєна, П. Сікорський, Н. Шиян та ін.); зміст навчання та організація навчально-виховного процесу в умовах профільного навчання (А. Баранников, Г. Вороніна, М. Гузик, О. Лазарев, Г. Пічугіна, А. Сологуб, С. Трубачева, Н. Чайченко та ін.); організація допрофільної підготовки в основній школі (Е. Аршенський, О. Алесьєва, Г. Тахтамишева та ін.); психологічні аспекти профільного навчання (Г. Балл, І. Кон, П. Перепелиця, В. Рибалка, С. Максименко та ін.); організація профільного навчання в сільській школі (І. Осадчий, А. Самодрин, Н. Люлька та, ін.); організація профільного навчання в зарубіжній школі (М. Авраменко, А. Джуринський, Н. Кравець, К. Корсак, О. Савченко та ін.); історія становлення профільно-зорієнтованого навчання (С. Максименко, К. Корсак, І. Лікарчук, Н. Бібик та ін) тощо.

Напрацьований досвід організації профільного навчання разом з роботами вітчизняних науковців дає змогу визначити позитивні надбання та проблеми у практичному застосуванні профільного особистісно - зорієнтованого навчання. Тому актуальним і для Криворізької загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №57, є осмислення його сутності, місця та ролі на нинішньому етапі розвитку сучасних загальноосвітніх навчальних закладів (в школі здійснюється поглиблене вивчення української мови у 8-9 класах та введено технологічний профіль навчання у старших класах).

Існують різні думки щодо терміну «профільне навчання», але аналіз зазначених понять показує, що, незважаючи на розбіжності термінологічного плану, слід відзначити їхні спільні сутнісні особливості, до яких, на нашу думку, належать: забезпечення диференціації та індивідуалізації навчання; врахування інтересів, нахилів, здібностей; забезпечення умов для професійного самовизначення старшокласників.

Варто зазначити, що з прийняттям у 2003 р. Концепції профільного навчання в старшій школі найбільш уживаним стає трактування профільного навчання, яке подано у ній. Проте, існуюче розмаїття підходів до визначення поняття "профільне навчання" відтворює та, водночас, створює творче підґрунтя для реалізації профільного навчання в практиці загальноосвітніх шкіл. Тому аналіз праць з проблем профільного навчання в галузі педагогіки

та психології дозволяє відмітити різні підходи, які застосовують загальноосвітні навчальні заклади під час реалізації профільного навчання в старшій школі.

Так авторська школа М. П. Гузика пропонує, систему, в основі якої принцип - реалізація профільного навчання через розвиток природних здібностей дітей [3].

Аналогічної думки дотримується Г. Покиданов, який вважає, що дуже багато проблем у суспільстві (не тільки в освіті й науці) можна буде розв'язати тоді, коли вся справа навчання й виховання буде будуватися на основі природних здібностей кожної людини [7]. Схожі міркування висловлює О. Кабардін. Він пов'язує основні організаційні аспекти профільного навчання з переходом загальноосвітніх навчальних закладів до продуктивного типу навчання. Основний аргумент - школі потрібно відмовитися від передавання "суми звань", а взяти за мету розвиток творчих здібностей [7]. Ідею продуктивного навчання підтримує Л. Белова, яка вважає, що запровадження профільного навчання вимагає перегляду змісту навчально-виховного процесу в напрямку перетворення з репродуктивного у продуктивний, здатний підготувати учнів не лише до творчого застосування набутих знань і навичок, а й постійного самовдосконалення [4],

У педагогічній теорії і практиці відбувається активний обмін думками з приводу мети профільного навчання, основних результатів, які очікує суспільство та особистість внаслідок його реалізації. Так К. Корсак акцентує на тому, що стратегічною метою запровадження профільного навчання є підвищення людського капіталу [7]. І. Ареф'єв метою профільного навчання старшокласників вважає необхідність покращити якість загальної освіти, забезпечити глибоку і спеціалізовану підготовку учнів з урахуванням їх індивідуальних здібностей і здібностей у декількох освітніх областях [7].

Волинська С. Є. зазначає, що мета профільного навчання сприяти поширенню індивідуалізації та диференціації, упровадженню інформаційних технологій, дистанційного навчання та інших педагогічних інновацій, здійсненню неперервної професійної освіти, що є гарантом успішної соціалізації особистості та основою соціально-економічного розвитку суспільства [4]. На думку С. Бобрової, профільна школа покликана не стільки забезпечити базу вибору певного напряму- професійної діяльності, скільки сприяти оформленню поглядів на подальше соціальне та трудове проектування свого життя. Правильний вибір майбутньої професії або роду занять - це визначення успішності всього життя особистості [4].

Зазначене, на нашу думку, дозволяє сформулювати загальну мету профілізації старшої школи - надати якісний рівень загальноосвітньої та профільної підготовки через реалізацію узгоджених з особистісними та суспільними потребами навчальних планів задля формування життєво та соціально значущих універсальних компетенцій.

Більш глибокому розумінню сутності, місця і ролі профільного навчання як педагогічного явища у розвитку сучасних загальноосвітніх навчальних закладів сприяє, на нашу думку, з'ясування його цілей та змісту.

Модель профільного навчання в загальноосвітньому навчальному закладі повинна задовольнити найбільш високі вимоги суспільства. Тобто сьогодні змінилися завдання, які ставляться перед школою та педагогами. Як говорить І. Зязюн, традиційна модель освіти у наш час втрачає свою перспективність, виникає необхідність зміни стратегічних, глобальних цілей освіти, перестановки акценту зі знань спеціаліста на його людські, особистісні якості, які постають водночас і як ціль, і як засіб його підготовки до майбутньої професійної діяльності.

У світлі цього особливої уваги потребує допрофільна підготовка, яка забезпечує здійснення усвідомленого вибору – самовизначення профільюючого напрямку власної діяльності. Необхідною умовою введення допрофільної підготовки є збільшення кількості годин варіативного компонента базового навчального плану у восьми-дев'ятих класах на організацію поглибленого вивчення окремих предметів, курсів за вибором, які виконують профорієнтаційну функцію. Курси за вибором необхідно вводити поступово з попередньою цілеспрямованою роботою для прийняття учнем усвідомленого ухвалення рішення, визначення профілю старшої школи.

Досвід роботи дозволяє дійти висновку, що побудова моделей профільного навчання базується на освітніх запитах і потребах учнів, перспективах подальшої освіти випускників школи. Суттєвим недоліком та проблемою, проте, є необхідність значного урахування кадрових можливостей і матеріальної бази школи, що або звужує можливості щодо забезпечення освітніх потреб або розширює їх.

Водночас, слід відмітити, що на сучасному етапі перевага практиками надається багатопрофільним моделям, тому що, як обґрунтовує Н. Побірченко, багатопрофільний заклад може максимально задовольняти освітні запити щодо профільного навчання [4]. Так, в КЗШ №57 у 2012-2013 н.р. для учнів 10 класу запроваджено технологічний профіль навчання, реалізація якого здійснюється на базі навчально-виробничого комбінату. Старшокласники мають можливість самостійно обрати і отримати освіту, необхідну для опанування обраної спеціальності, а саме: оператор комп'ютерного набору, швачка, художня обробка деревини, майстер манікюру, водій категорії «С», медична сестра, флорист, організатор туризму, маляр-штукатур.

Узагальнюючи результати аналізу наукових, фахових, інформаційній джерел та власного досвіду, стосовно реалізації профільного навчання зазначимо, що організація профільного навчання, коли враховується бажання учня, думка батьків і вчителів, надає можливість здійснити особистісно орієнтоване диференційоване навчання учнів та більш глибоко розвинути

здібності учнів, їхні нахили. Цьому, на нашу думку, повинна сприяти і психологічна служба, яка має забезпечувати супровід навчального процесу в 8-9, 10-11 класах, з метою своєчасного оцінювання комплексу індивідуальних особливостей підлітка з погляду його готовності до успішного навчання за певним профілем, попередження дезадаптації в умовах виникнення навчальних труднощів і стресів, пов'язаних зі спілкуванням у новому середовищі, усвідомлення учнем себе як суб'єкта вибору профілю навчання.

Література

1. Бессонов Р. В. Інтенсифікація і оптимізація процесу навчання учнів профільних класів / Р. В. // Бессонов Педагогіка. - 2007. - № 1. - С. 28-33.
2. Готовність учня до профільного навчання / Упоряд.: В. Рибалка. За заг. ред. С. Максименка, О. Главник. - К.: Мікрос-СВС, 2003. - 112 с.
3. Гузик М. Профільне навчання: як організувати, не зруйнувавши школу. - К.: Видавничий дім "Шкільний світ", 2005. - 92 с.
4. Калініченко Н.А. Профільне навчання: теорія та методика / Н.А. Калініченко // Педагогічний альманах.-2011.- Випуск 9. - С.37-44.
5. Максименко С. Психологічний супровід профільного навчання. Теоретичні основи / С. Максименко // Директор школи, ліцею, гімназії. - 2009. - № 5. - С. 27-28.
6. Петрошук Н. Профільна школа: історія і сьогодення / Н. Петрошук // Директор школи.-2011.-№7.- С.7-8.
7. Ренькас Б.М. Місце та роль профільного навчання в розвитку сучасних загальноосвітніх шкіл / Б. М. Ренькас // Вісник Житомирського державного університету. Педагогічні науки.-2009. Випуск 49.-С.118-121.

Литвин Н.,
Тетера О.

Психолого-педагогічні аспекти навчання діалогічного мовлення учнів 5 класу на уроках української мови

Вступ. Мовна освіта в Україні спрямована на виховання людини, яка вільно володіє літературною мовою в усіх сферах суспільного життя. Уміння сприймати, розуміти почуте або прочитане, викладати його зміст, точно формулювати думку, висловлювати її в усній чи писемній формі можуть бути сформовані лише на основі розвитку мислення і мовлення, що є основою навчання мови. Основна мета навчання української мови полягає у формуванні національно свідомої, духовно багатого мовної особистості, яка володіє вміннями й навичками вільно, комунікативно виправдано